

Irsko 'ne' korisno za Europsku uniju

Da bi građani europskih država doživljavali Uniju kao svoju, kako bi imali povjerenja odreći se i dijela suvereniteta, ako treba i na referendumu, nisu potrebne elitne eskapade i kanonade direktiva kojima ih galerije raznih likova bombardiraju

Željko Kwokal

*Stručni suradnik na Institutu
»Ruer Bošković«*

Iako sam u tekstu objavljenoj u ovom cijenjenom listu naslova »Kako komunicirati s Europskom unijom« napisao kako će biti interesantno pratiti događaje s Lisabonskim sporazumom, priznajem da nisam očekivao ovakav pravac i ton komentara nakon irskog 'ne' tom dokumentu. Opaske, kritike, pa čak i optužbe nizale su se dani. No, da li baš opravdano, to je drugo pitanje. Irska je jedina zemlja EU-a koja je takvu odluku (po svom Ustavu) trebala donijeti na referendumu. Kao legitimist u potpunosti se slažem s predsjednikom EK-a Barossom koji kaže da ratifikacija u parlamentu nije ništa manje demokratska od ratifikacije na referendumu. Svaki suprotan stav bio bi potkopavanje demokracije i pravne države. Ne treba biti teoretičar prava, pa se i s ovim stavom u potpunosti složiti. No, činjenica jest da se nakon referendumske odbijanja europskog ustava u Francuskoj i Nizozemskoj 2005. (s čime su nevolje i počele) sve učinilo da se novi Lisabonski sporazum može donijeti i u parlamentima zemalja članica EU-a uz izbjegavanje referenduma. I to je pravo i demokratski, ali dopustit ćemo i signifikantno. Danci su rekli 'ne' Ugovoru iz Maastrichta 1999., a Irci Ugovoru iz Nice 2001. Na ponovljenim referendumima rezultat je bio pozitivan. U oba slučaja nije dana prevelika važnost odbijanju dokumenata niti u tim zemljama, niti u Uniji u cjelini. No, već 2005. francusko i nizozemsko 'ne' (na referendumu) europskom ustavu definitivno otkriva grubu stvarnost koju političke elite tvrdoglavo ignoriraju, a to je da građani europskih država koji su prevalentno za ideju europskog ujedinjenja nemaju povjerenje ili ne dovoljno u politiku EU-a ili u one (zašto ne) koji tu politiku predstavljaju. Da se ipak nešto u tom smislu ozbiljnije razmišljalo, dokazuje jedan važan dokument koji je došao brzo nakon irskog 'ne' Ugovoru iz Nice: Deklaracija iz Laekena (po mjestu na sjeverozapadnom dijelu Bruxellesa). Donesena u prosincu 2001., izražava zabrinutost za funkcioniranje EU-a uz korištenje indikativnog termina *demokratski deficit*. U tekstu se spominje preburokratizirana i svim područjima, izbjegavanje ugrožavanja individualnosti država članica. Izbjegavanje stvaranja naddržave koja s institucijama ulazi u svaki kutak života europskog građanina. Građani europskih država, dalje, po toj deklaraciji, traže bolje rezultate i brže i bolje odgovore na tekuće i praktične probleme u EU. Tako to bijaše po Deklaraciji iz Laekena. Bit će da su građani Nizozem-

ske i Francuske te sada Irske njen govor malo doslovno shvatili. Reakcije na irski referendum otkrivaju mnoge probleme, otvaraju nedoumice i razna pitanja.

Prvo, da je kojim slučajem referendum završio pozitivno te se ratifikacija u parlamentima odvijala dalje kako se i odvija, sigurno bi proglašena velika pobjeda EU-a i njenih političkih elita. Kako se dogodilo drukčije, svi se odjednom odriču problema kao da je pao s Venere. Nikome ne pada napamet da podijeli dio 'odgovornosti' s Ircima. To je, naime, 'njihov' problem, a ne 'naš'. Oni će dobiti magareći termin u kojem će grijeh ispraviti, a kada popravni prođe, opet ćemo biti svi sretni i zadovoljni zajedno. U međuvremenu, predsjednik EK-a traži još jedan mandat za tu funkciju i dobiva podršku od Italije i Francuske. Ako je tako, onda političari koji svoj kruh zarađuju u EU i pripadaju njegovoj nomenklaturi doživljavaju san snova svakog dvonošca koji se odluči baviti politikom: uči u političku snagu bez stvarne odgovornosti. Uspjesi su, gospodo, naši ili zajednički, a odgovornost za probleme je isključivo - vaša.

Drugo, prijedlozi da se sve nastavi kao da se ništa nije dogodilo uz izravno ignoriranje Irske te postupna izolacija koja bi ju dovela do odluke ostati ili otići iz EU-a idu direktno na rušenje samog temelja i *raisona* EU-a. Jer, dok se još i može Češku i Poljsku staviti u magareću klupu, dok se još i može ridikulizirati njihove

političare zbog »neposlušnosti i tvrdoglavosti«, s Irskom to ide malo teže. To je, uz Luxembourg, najbogatija zemlja EU-a. To je zemlja koja trideset pet godina članica EU-a. To je zemlja, što je najvažnije, pojam uspjeha EU-a, njen ogledni primjer.

Treće, iako ne spada u suštinske, pa čak ni u glavne razloge irskog 'ne', nije naodmet spomenuti kao kuriozum ponašanje ministra vanjskih poslova Francuske (ilustracija odnosa prema maloj zemlji) koji je prije referenduma Ircima pripremio s porukom da bi bilo »jako, jako nezgodno ako se ne bi moglo računati na njihove glasove kao što oni računaju na europski novac«. Osim što je demonstrirao visoki talent za politički gaf i (političku) nekulturu, sigurno je pomogao da neodlučni Irci glasaju onako kako su glasali.

Četvrto, Unijom (ali ne još u Irskoj) se prenosi ideja o ponavljanju referenduma koji bi trebao biti bolje pripremljen. No, nije riječ o boljoj ili lošijoj pripremljenosti, već treba li on i ako treba, na što bi trebao odgovoriti. Protivnici EU-a likujući tvrde da svako 'da' u Uniji znači 'da', a svako 'ne' znači 'da' za godinu dana. Apstrahirajući malicioznost komentara, ostaje ozbiljnost. Naime, ne može se referendum ponavljati dok se ne dobije ono što se želi. Može, ali Europa kao referenca demokracije te poštovanja stava građanina ne bi smjela upasti u stupicu luksuza igranja s demokratskim institucijama zbog

trenutačnog interesa. Hrvatska treba nastaviti i nastavlja svoj put, odnosno ispunjavanje obveza na putu u EU, pri čemu joj irsko 'ne' neće niti odmoći niti pomoći, ali treba biti spreman na moguća neugodna teoretiziranja. No, u kontekstu ovog članka svakako treba spomenuti izvrstan komentar hrvatskog premijera koji je potpuno drukčiji od onog što se može čuti u Uniji.

Povezivanje irskog 'ne' s trenutačnim porastom pesimizma za EU kod hrvatskih građana po premijeru može biti i 'sjajna' vijest, jer govori o interakciji Hrvatske i EU-a, odnosno pokazuje da građani Hrvatske žive s Europom i njenim problemima te da unatoč tome što je Irska daleko od Hrvatske, mi živimo s našim prijateljima Ircima i zanima nas zašto su rekli 'ne'. Ne samo što ovaj komentar ne bih nazvao komunikacijskom bravurom, nego smatram da dodiruje, svjesno ili nesvjesno, sam *raison d'être* postojanja EU-a po kojem bi građani europskih država doživljavali Uniju kao svoju (i u uspjesima i u problemima), kao svoj interes, u koju bi imali dovoljno povjerenja da se odreknu i dijela suvereniteta, ako treba i na referendumu. Kako to postići? Ne svakako elitnim, napoleonovskim eskapadama te kanonadama direktiva kojima galerije raznih likova bombardiraju zijujuće europske građane. Smatram stoga da je za Unijinu budućnost te za preispitivanje i razvoj njenog koncepta irsko 'ne' dobro došlo i još jednom naglašavam pun pogodak Sanaderova komentara.

Pisma čitatelja

Morali su uhititi Karadžića

Republika Srbija nije imala samo političku odgovornost da uhititi Radovana Karadžića, nego nadasve moralnu obvezu. Takvo mišljenje potkrepljuje i moj tekst objavljen 2. lipnja 1992. godine u Vjesniku pod naslovom »Osudujem«.

U tom tekstu stoji: »Još sam 29. studenog 1990. osudila izjavu Radovana Karadžića: 'Knin više nije usamljen!' I doista, Knin nije ostao usamljen. Radova Karadžić je sa svojim SDS-om u cijelosti slijedio beskompromisnu i agresivnu politiku Milana Babića i njegovih istomišljenika i stvorio pravi pakao u međunarodnim odnosima u Republici Bosni i Hercegovini. Događaj koji se zbilo u centru Sarajeva 27. svibnja ove godine kada su poginuli brojni nedužni građani, odrasli i djeca, nedvojbeno je pokazao svu strahotu ljudske tragedije na ovim prostorima.

Stoga kao Srkinja i znastvenica osudujem taj zločinački četnički čin koji zahtijeva odlučnu akciju svih miroljubivih snaga u svijetu kako bi se što prije zaustavile daljnje agresije i spriječilo krvoprolie.«

Olga Carević, Zagreb

Mladen MRČELA

